

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Windmolenstraat 31

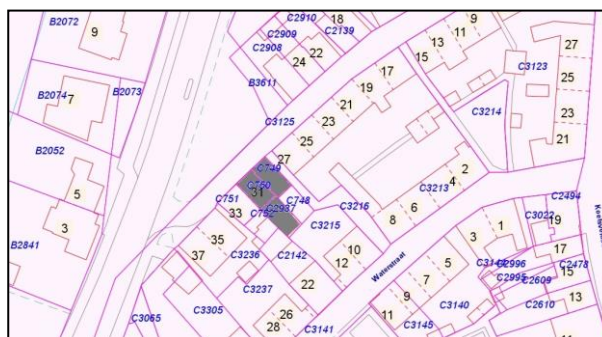
Monumentnummer : GM166

Straat : Windmolenstraat
Huisnummer : 31
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 AX

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 750, C749, C748, C2937

Naam object : --
Bouwjaar : XVII, XIX, 1948 en later
Architect : N.b.
Bouwstijl : n.v.t., traditionele bouwkunst
Oorspronkelijke functie : woonhuis
Huidige functie : woonhuis

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 22-06-2015
Datum aanwijzing : 05-01-2016

Situering

Linker hoekwoning van een rijtje van twee, gelegen aan de Windmolenstraat, aan beide zijde vrijstaand aan een steeg. Nummer 31 is in het verleden samengevoegd met de garage op het nu vervallen adres Windmolenstraat 29 en heeft links achter een open plaats. Het pand is gelegen in het noordwestelijk deel van de historische binnenstad van Doesburg. Het pand staat direct aan de straat en links langs een steeg.

Opbouw

Vrijstaand, éénlaags pand op samengestelde plattegrond, bestaande uit drie bouwvolumes, waarvan het adres Windmolenstraat 31 het linker volume is. Dit adres heeft een L-vormige plattegrond. De woning is niet onderkelderd, heeft een begane grond, een eerste verdieping die onderdaks is gesitueerd en een vliering onder een schilddak.

Historie

De Windmolenstraat ontleent zijn naam aan een beltmolen die zeker vanaf de 16^e eeuw (stadsplattegrond door Jacob van Deventer, ca. 1565) tot ver in de 20e eeuw heeft gestaan op een verhoging aan het westeinde van de straat, daar waar deze kruiste met de oude stadsomwalling. De molen had in het midden van de 19e eeuw de functie van korenmolen. Het westelijk deel van de straat volgt het tracé van de middeleeuwse stadsomwalling, die ondanks latere aanpassingen in de Tachtigjarige Oorlog niet meer voldeed en na 1606 in opdracht van prins Maurits werd vervangen. Deze vestingwerken zijn in 1672 in opdracht van de Franse koning Lodewijk XIV geslecht en nadien niet meer hersteld. Ze werden vervangen door de Hoge en Lage Linies, die vanaf 1701 naar ontwerp van Menno van Coehoorn zijn aangelegd.

Na afwaardering van Doesburg tot vesting 2^e klasse in 1854 verrezen geleidelijk huizen op de wallen. De singel werd na de definitieve opheffing van de vesting in 1923 ook aan de veldzijde bebouwd. De molenbult tegenover Windmolenstraat 29-33 is nog gedeeltelijk aanwezig.

Beknopte bouwgeschiedenis

Het huis is zeer waarschijnlijk in de eerste helft van de zeventiende eeuw gebouwd. Uit deze bouwperiode dateren de bouwmuren en de enkelvoudige zolderbalklaag met sleutelstukken. In de negentiende eeuw werd het rijtje verbouwd en kwam de huidige vorm met schilddaken tot stand. Rond 1900 werd links aan de zijde van nummer 31 een dubbele wagendeur met rechte bovendorpel gemaakt en is de gevel met portlandcement gepleisterd, voorzien van schijnvoegen. In 1948 is het pand verbouwd, waarbij dakkapellen werden toegevoegd en in ieder geval op nummer 33 kamers op de zolders zijn gerealiseerd. Naderhand, maar vóór 1990, is de wageninrit vergroot en voorzien van een korfboog.

De garage is in 2001 bij de woonkamer van het linker adres (aanvankelijk genummerd 29 en 31, 29 is vervallen) getrokken, waarbij ook een groot deel van de huidige indeling tot stand kwam.

Exterieur

Het pand heeft met portlandcement gepleisterde gevels, voorzien van schijnvoegen en is vijf vensterassen breed. Boven de gevelopeningen is met schijnvoegen boven de bovendorpel een strekse boog gesuggereerd, ter hoogte van de onder- en bovendorpels zijn bovendien spekbanden gesuggereerd. De beide woningen hebben rechts de entree en links een venster, geheel links een getoogde opening waarin tot 2001 dubbele deuren draaiden en in dat jaar glas werd geplaatst. De voordeuren zijn als pseudo-boerendeur uitgevoerd met in het bovenvak geel gekleurd glas in een roedenverdeling. Beide deuren hebben boven een ongeprofileerd kalf een drieruits bovenraam. Met schijnvoegen is boven de bovendorpel een strekse boog gesuggereerd. De vensters hebben een vast kalf met een negenruits onderraam en een drieruits bovenraam. De kozijnen zijn voorzien van een luikspinning en duimen waarop opgeklampte houten luiken draaien die alleen de onderramen bedekken. De luiken worden met luikwervels vastgezet. De vensters hebben gemetselde, gepleisterde lekdorpels. Ter hoogte van

nummer 31 zijn in de gevel enkele gesmede staafankers opgenomen, alsmede een)(-vormig anker in de muurdam tussen het linker venster en de voormalige inrijopening. De gevel wordt aan de bovenzijde afgesloten met een bakgoot op ongedecoreerde klossen.

Het voorste dakvlak is belegd met grijs gesmoorde oude Hollandse dakpannen, op de hoeken rode keperpannen en op de zij dakvlakken rode oude Hollandse pannen. In het voorste dakvlak staan twee dakkapellen onder een flauw zadeldak, met zink beklede zijwangen en eenvoudig uitgezaagde oren. Rechts van de dakkapel boven nummer 33 is bovendien een klein dakraam in het dakvlak opgenomen. Links staat boven nummer 31 een vierkant gemetselde schoorsteen op de nok.

De linker zijgevel is gepleisterd en geheel blind. Halverwege bevindt zich een fors gesmeed staafanker, dat mogelijk behoort heeft bij een muurstijl. In het dakvlak boven de zinken mastgoot is een modern dakraam opgenomen. In het verlengde van de gevel staat een gepleisterde tuinmuur die recent is verhoogd en van een nieuwe deur is voorzien.

De rechter zijgevel is eveneens gepleisterd en afgezien van een klein, hooggeplaatst klapraam geheel blind. Onder het overstek van het zijdakvlak zijn een aantal gesmede staafankers aanwezig. Hemelwater wordt met een zinken mastgoot opgevangen. In het dakvlak boven de goot staat een vlakgedekte, tweevaks dakkapel, afgesloten met een boeiboord en zinken kraal. De zijwangen zijn met zink bekleed.

Aan de achterzijde van nummer 31 is de achtergevel van het middelste bouwvolume gepleisterd en voorzien van moderne vensters met lekdorpelstenen en klapramen. De gevel wordt afgesloten met een zinken mastgoot. Boven de goot een dakschild. Op alle dakschilden aan de tuinzijde liggen rood gebakken oude Hollandse dakpannen. De rechter zijgevel van dit bouwvolume is eveneens gepleisterd en met een zinken mastgoot afgesloten. In de vlakke gevel is een modern tweevaks kozijn opgenomen met een asymmetrisch geplaatst draairaam rechts. Rechts van het kozijn een moderne tuindeur met ruit. In het dakvlak boven de goot zijn twee moderne tuimelraam opgenomen.

Een deel van de linker gevel van het middelste bouwvolume is zichtbaar vanaf de open plaats achter nummer 33. De gevel is gepleisterd en voorzien van twee moderne, hoog geplaatste vensters. De gevel wordt met een boeiboord en een zinken mastgoot afgesloten.

De achtergevel van het rechter bouwvolume is gepleisterd en heeft gezien vanaf het plaatsje een deuropening links en in het midden een enkelruits venster met gemetselde, gepleisterde lekdorpel, rechts een laag venster met twee enkelruits draairamen. Boven de deuropening is in de oksel tussen de bouwvolumes een afdak met oude Hollandse dakpannen aangebracht.

Schuin boven het rechter venster een vensterluik met getoogde verbindingen in de kozijnhoeken en een luikspanning. Het aanwezige luik is opgeklampt en draait met gesmede gehengen op duimen die in het kozijnhout zijn geslagen. De achtergevel wordt ook hier afgesloten met een zinken mastgoot met erboven het dakvlak dat met rode, oude Hollandse pannen is belegd.

Interieur

Kelder: Windmolenstraat 31 heeft voor zover bekend geen kelder.

Begane grond: De indeling bestaat uit een kleine hal rechts aan de straat waar in het verlengde een toilet is ondergebracht. De muur die de gang van de woonkamer afscheidt is modern. Een moderne paneeldeur geeft toegang tot een L-vormige, open woonkamer die vrijwel de gehele begane grond beslaat. De achterzijde is ingericht als open keuken, vanwaar een deur voert naar een bijkeuken. De ruimten zijn afgewerkt met modern plaatmateriaal en een decoratieve, niet-constructieve afwerking van balkjes en gebint. Aan de straatzijde zorgt een venster met vast onderraam, kalf en valraam boven voor daglicht. De ramen hebben een roedenverdeling. De ruimte krijgt tevens daglicht door moderne vensters in beide zijgevels, aan de rechterzijde zijn deze hooggeplaatst. Links achter geven deuren toegang tot een kamer in de linker vleugel en naar de tuin. Aan de voorzijde scheidt een bouwmuur met een forse dikte het linker deel van de woonkamer van het rechter deel, een brede doorgang verbindt beide delen tot een L-vormige woonkamer. In de bouwmuur is een historische, eiken ankerbalkconstructie aanwezig, die haaks op de voorgevel staat. Bouwsporen in de achterste gebintstijl maken duidelijk dat de achtergevel van het middelste bouwvolume in eerste instantie halverwege heeft gestaan. Het is naderhand naar achteren verlengd.

Vanaf een laag bordes rechts is de moderne steektrap naar de *eerste verdieping* toegankelijk. De indeling op de etage bestaat uit een T-vormige overloop, vanwaar in elk volume een vertrek aan de voor- en achterzijde wordt bereikt. De vertrekken in het rechter volume zijn alle met schroten afgewerkt, van de constructie is in deze vertrekken niets in het zicht. In het vertrek rechts voor zorgt een volledig afgewerkte dakkapel met tuimelraam voor daglichttoetreding. Een corridor met een viertal traptreden over de ankerbalk van het eerder genoemde gebint geeft toegang tot de vertrekken in het linker volume. In een kastruimte, bereikbaar vanuit de corridor, is te zien dat de eiken ankerbalk circa 25 maal 23 centimeter meet. De ankerbalk is met een moderne, halfsteens bakstenen muur ondermetseld.

In het linker volume is de kapconstructie vrijwel volledig in het zicht. Het is een sporenkap, waarvan enkele sporenparen met kreupele spantbenen zijn verstevigd en middels blokkeels de spatkrachten opvangen. In de kamer links voor geeft een luik toegang tot een niet beloofbare vliering. De sporen zijn machinaal gezaagd en van naaldhout. De sporen komen bij elkaar tegen een nokgording. De kamer links achter krijgt daglicht door een groot, modern dakraam. Het vertrek heeft in de achtergevel een houten (hooi?) luik, dat gelet op de positie duidelijk maakt dat de vloer in het verleden is verhoogd.

Bouwdossiers

17-01-1949 verbouw woonhuis (Windmolenstraat 33)

25-07-2001 het verbouwen van de garage tot woonkamer (nummer 29 bij 31)

Literatuur

Niet bekend

Waardering

Het pand dateert uit de negentiende eeuw met oudere delen en is goed bewaard gebleven. Van belang voor de waardebeoordeling zijn de goed behouden gebleven architectuur en het historische casco, in het bijzonder het behouden gebleven ankerbalkgebint, de verschijningsvorm in combinatie met de ligging aan de straat tegenover de molenbult aan de Koepoortwal en de ruimtelijk-historische relatie met het linker buurpand en beide stegen links en rechts van het pand.

Het object Windmolenstraat 31 is van algemeen belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde. Het huis is architectuurhistorisch van belang als goed bewaard gebleven voorbeeld van eenvoudige woonhuisarchitectuur daterend uit de late negentiende eeuw met gaaf bewaard gebleven verhoudingen, alsmede vanwege het historische casco. Het huis is stedenbouwkundig van belang vanwege de bijdrage aan de lokaal-topografische situatie, in het bijzonder in combinatie met beide stegen en vanwege de ruimtelijke samenhang met het rechter buurpand. Het huis is cultuurhistorisch van belang als bewaard gebleven voorbeeld van een arbeiderswoning met kleinschalige agrarische functie in een secundaire straat.